

**Legatio Marchionis Lavardini Romam, Ejusquè Cum
Romano Pontifice Innocentio Undecimo Dissidium**

Sfondrati, Celestino

[S.l.], 1688

2. Infiniti ex hac Immunitate abusus Asyloꝝ & Im[m]unitatem (quas Franchitias & Quartierios vocant) Historia Chronologicè, fuseque exponitur, ac validissimè concluditur, hanc Im[m]unitatem à ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62944](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62944)

quibus hæc Legatorum immunitas re-
stringi debet, & quas poftea recenfebi-
mus.

II. Cæterùm, ut fieri amat, hoc im-
munitatis Privilegium infinitis abufibus
corrumpi capit, Romæ præfertim, ubi
tot Afylis apertis, quot Legatorum Pala-
tijs, adjectisque infuper ingentibus urbis
Regionibus, quæ Palatijs adjacent; tota
ferè Roma in Afylum, aramquè impieta-
tis tranfijt, nullum enim tam atrox faci-
nus, cui non arx & fecuritas in aliquo
Legatorum Palatio, aut fi non omnia
scelera Palatium caperet, non in vastis
areis, vicisque Palatio confinibus. Cre-
deres revixiffe Romulum, qui beneficio
Afyli vacuam urbem Latronibus popu-
lavit. Romani Pontifices cùm non
poffent domi fuæ, in ipfaque Regia, &
Metropoli Christianæ Religionis exul-
tantem & impunitam impietatem ferre
ingenti fidelium scandalo, qui videbant
plus Romæ flagitijs licere, quàm alibi
gentium, idque ignaviam Principis
dicerent, connati funt licentiam re-
petitis

petitis edictis coërcere, finemquè abusi-
bus ponere.

Id verò ut se habuerit, altiùs repe-
tendum duxi, basin enim ac fundamen-
tum totius rei complectitur. Obser-
vandum igitur est, Jus Asyli antiquis-
simum esse, & quamvis primò immuni-
tas Asyli quibusdam tantùm Civitatibus,
sacrisquè locis concessa fuerit, unde in
antiquissima Judæorum Republica *Civi-
tates Refugij*, & in Atheniensi *Aram mi-
sericordie* (a) legimus; paulatim tamen,
ut fieri amat, ipsa Immunitas adeò ex-
tendi, proferriquè cæpit, ac in abusum
verti, ut ad quamlibet Cæsarum statuam
Asylum metarentur; nec perditis ho-
minibus ac ultimum supplicium meritis,
promptius remedium eludendæ Justitiæ,
quàm si Cæsaris imaginem amplecteren-
tur; hanc verò scelerati quique in sinu
gestabant, ut præstò esset, quò post
delictum confugerent. Quantum hæc
licentia processerit, eleganter Tacitus de-

ἐλέεθ βωμός. Pausan. in Attic. lib. 1.

describit. (a) *Insidebat*, inquit, *deter-
rimo cuiquè licentia impunè probra, &
invidiam in bonos excitandi, arreptâ Cæ-
saris imagine; libertiquè etiam ac servi
Patrono vel Domino cum voces tum ma-
nus intentarent, ultro metuebantur. Igi-
tur Cælius Cestius Senator differuit: Prin-
cipes quidem instar Deorum esse, sed nequè
à Dijs nisi justas supplicum preces audiri.
Abolitas Leges & funditus versas, ubi
in foro, in Limine Curie ab Annia Ruffina,
quam fraudis damnavisset, probra sibi
& minæ intendantur, neque ipse au-
deas jure experiri ob effigiem Impera-
toris oppositam. Credas Tacitum ho-
diernum Romanæ urbis statum de-
scripsisse, si quod ille de Principis
imagine, tu de Principis Legato di-
cas. Ex hoc more ad statuas con-
fugiendi ortum proverbium: *Statuam
amplecti.* Philostratus de statua Ti-
berij: (b) *Impietatis damnatus qui-
dam**

(a) Tacitus in Annal. l. 3.

(b) Philostr. l. 1.

dam fuit, quòd servum suum verberasset, qui drachmam argenteam Tiberij imagine signatam habuisset. Sæpe à Senatu, ac Cæsaribus (a) Romæ laboratum est, ut hanc corruptelam delerent, extantque adhuc Principum Leges, hujus testes licentiæ, & edicta quòque pœnis armata. Nam primò causa illius, qui ad statuam confugerat, statim à Judicibus examinabatur, si noxium reperissent, duplici pœnâ castigabant, & quòd deliquisset, & quòd statuam profanasset scelerato amplexu, ac velut criminum protectricem. Id ex Tacito patet, aliisque locis ad marginem supra notatis. Deinde invalescente abusu, non tantùm Principum statuæ, verùm etiam ipsa Deorum templa criminosis sublata, adeòque Auctoribus Senatûs Consulto decretum fuerit, totâ Græciâ novem tantùm Delubris jus Asyli permittendum esse.

Quod

V. L. 1. C. de his, qui ad statuam Pr.
conf. l. 8. ff. de var. & extraordi.
crim. l. 28. ff. d. pœnit. & c.

Quod si tanta cura fuit Idolorum cultoribus hoc malo urbem liberandi, quanta Pontificibus esse debuit, quibus necessitas incumbit efficiendi, ut Roma non solum innocens sit, sed etiam sancta? Distinguum per annos, quid in hac re singuli Pontificum effecerint, ut tanto clarius constet, quam recens sit abusus magis quam privilegium, quod Gallici Oratores tanto conatu, tantaque offensione Orbis Christiani sibi usurpare contendunt.

Anno ergo *MCCCLX.* electus est Urbanus V. quo tempore Cardinales jus Asyli usurpabant; at Urbanus penitus sustulit: id ei Petrarcha his verbis gratulatur: *Audiebam te licentiam pestilentem salubri falce rigoris aequissimi praecidisse, illam dico, quae scelestos homines gravissimis facinoribus perpetratis ad Cardinalium domos fugere solitos Legum modis, ac digno supplicio eximebat.* Ubi adverte, Urbani tempestate hunc abusum solis Cardinalium aedibus conclusum, Legatisque Principum ignotum fuisse; neque

nequè enim istos Petrarcha sileret, & ad solos Cardinales abusum restringeret, si soli non essent.

Anno MDLII. Julius III. publico edicto omnibus Baronibus, Comitibus, Domicellis, Principum Oratoribus, Episcopis, Archiepiscopis, Cardinalibus severè prohibet, ne jus Asylis aut Franchitiarum usurpare audeant, declaratquè læsæ Majestatis reos, qui Justitiæ ministris, ne illorum Palatia, plateasquè adjacentes ingredientes, resistere audeant, ac insuper abominandum ac detestabilem abusum vocat. Ubi advertite ex hoc Julij Diplomate constare Asylum & immunitatem localem, non fuisse eo tempore habitam, agnitamquè pro jure Regijs Legatis debito, sed pro injustissima potentiorum invasione: si enim jus aut privilegium esset Legatorum, non Comites, non Barones, non Episcopi, & Cardinales eouterentur, & tamen æquè isti ac Regij Legati illud sibi vendicabant. Et qui posset à Julio res *abominanda & detestabilis*

bilis vocari, si jus, aut privilegium esset? nec ullus aut Principum, aut Legatorum de injuria conquestus est, aut Diplomati adversatus; quod manifesto argumento est, non habuisse illos pro jure aut privilegio Legatis debito, alioquin si jura & privilegia sua violari crederent, nunquam id ferrent, aut saltem non filerent. Præsertim cum Julius ipso anno vulgati Diplomatis cum Henrico Galliaë Rege pacem inivisset; quis verò credat voluisse recentem pacem turbare, violatis Galliaë Legatis, eorumque privilegijs? Illud quoque pro Julij, aliorumque Pontificum Diplomatis diligenter notandum est, in præfati Julij III. Pij IV. Gregorij XIII. & Sixiti V. Bullis non reperi vocem *Quarteriorum*, sed tantum *Franchitiarum*: Illa enim magis exprimit novellum jus Asyli, quod à paucis annis Legati usurpârunt, quodque pro Legatorum arbitrio plures plateas, ædesque complectitur, ex quibus facile parvam aliquam Civitatem componas.

Anno

Anno *M D L X I*. octo videlicet
 annis post Julij Diploma, aliud à Pio I V.
 in eandem sententiam vulgatum est, quo
 omnibus Cardinalibus, Oratoribus ac Ma-
 gnatibus Romana urbis prohibetur, ne *Asy-*
lum aut receptaculum delinquentibus præ-
 beant, neve ades suas, aut alia quacunque
 loca Franchitias appellare audeant. Ap-
 pellatque hunc Franchitiarum abusum rem
 pessimi atque perniciosi exempli, enormem
 & detestandam. Ubi iterum observa-
 fuisse hoc *Asylum* non à solis Principum
 Legatis tanquam jus aut privilegium
 proprium, sed passim à potentioribus, ut
 in rapto fieri solet, occupatum. In eo-
 dem Diplomate Pius testatur hanc ipsam
 immunitatem seu Franchitiam non ab
 ipsis Cardinalibus aut Oratoribus, utpote
 modestis & *Justitia* cultoribus, sed plerum-
 que ipsorum familiarum culpa & facto
 processisse. Non ergo hoc jus fuit aut
 privilegium (id enim primò, præcipue-
 que Dominis competeret) sed famulan-
 tium usurpatio & violentia. Neque hinc
 quòque ulla Legatorum querela aut in-
 dignatio

dignatio legitur, quasi injuriam pate-
rentur. Idem Pius *Anno MDLXV.*
graviter contra aliquorum Cardina-
lium, Magnatumque licentiam in Con-
sistorio invectus est, reos suis ædibus re-
ceptantium: protestans, id nupero Di-
plomati suo adversari, seque omissis le-
gibus, edictisque jam tandem ad facta &
pœnas processurum.

Anno MDLXXIII. hoc est duode-
cim annis post Pij edictum, Gregorius
XIII. Julij & Pij Edicta, pœnasque con-
firmat, & Franchitias non à solis *Princi-
pum Oratoribus*, sed primo loco à *Pri-
matibus*, & Cardinalibus, ac deinde à
Principum Oratoribus usurpatas esse te-
statur, non ergo hoc Legatorum privi-
legium fuit, sed Cardinalium & Præpo-
tentium usurpatio, quos Legati imitati
sunt æmulatione auctoritatis, atque, ut
fieri solet, exemplo in alios aliosque
grassante.

Anno MDLXXXV. Sixtus V. simili
omnino Constitutione Franchitias seu
jus Asyli persecutus est, declaravitque

B

prio-

priorum Pontificum Bullas, pœnasque
 inflictas non tantùm comminatoria
 fuisse; quique illas transgredere-
 non solùm ficto, sed vero Majestati
 delicto obstrictum iri. Post Sixti Di-
 ploma usque ad Urbanum VIII. non
 extant aliæ de hac re Pontificum Consti-
 tutiones; nam cum lex justa esset,
 Sixtus in ijs præsertim, quæ ad Justitiam
 quietemque publicam pertinent, nemi-
 ni parceret, nullo plebejorum aut Ma-
 gnatum discrimine; credi omninò de-
 bet Jus hoc Asyli penitùs profligatum
 esse. Sanè Trajanus Boccalinus (a) in
 suis ad Tacitum Commentarijs (vixit
 Boccalinus sub Paulo V. quindecim cir-
 citer annos post obitum Sixti) testatur
 post tempora Gregorij XIII. quando non
 Cardinales tantùm, Magnatesquè, se-
 ferè nobilium quilibet jus Asyli sibi vendi-
 cabat, hunc abusum ita sublatum esse,
 Domui Dei plena securitas redderetur,
 scelerati ubiquè ac nullâ locorum excepti-

(a) Boccalinus Commentarijs in Tacitum
 lib. 3. fol. 219.

ne punirentur. Ubi observa, abufum hunc Afyli ex nullo jure Legatorum proveniffe; fed ex promifcua Magnatum ac nobilium licentia. Haud equidem ignora, etiam post Sixti Conftitutionem hujus mali fcintillas aliquas micuiffe reis in Magnatum Palatijs impunitatem quarentibus; fed non ideò securi erant, quippe Miniſtri Juſtitia omnes vias, areasquè Legatorum Palatijs contiguas percurrebant, nullo obſistere & repugnare auſo; Idque ex publicis monumentis & tabularijs conſtat, in quibus quàm plurima hujus rei exempla occurrunt.

Anno MDCXXVI. Cùm iterum aliqua hujus abuſus reliquiae gliſcere inciperent, Urbanus VIII. Julij, aliorumquè Pontificum conſtitutiones renovat, additâ etiam pro qualitate delicti poenâ mortis, in omnes quoque Juſtitia effugiendæ cauſâ in Baronum, Cardinalium, aut Legatorum ædes ſe reciperent, eorumquè nomen invocarent. Repetitum fuit hoc edictum Urbani à Romanæ

urbis Gubernatore Racagna anno 1634. Pontifice id ipsum per Chirographum urgente.

Anno MDCXLIII. sub eodem Urbano ingenti dissidio inter Hispanicum Oratorem Marchionem (a) de los Velos, & Lamecensem (b) Episcopum Lusitaniæ Legatum exorto, totâ nocte Hispanici, Gallicique Oratoris (quem se Episcopus receperat) Palatia militaribus manipulis, excubiisque observata sunt. Imò Hispanico Oratore ad ædes Cardinalis Albernozj devectorum consultandi causâ, alia militum Centuria, custodiendo Palatio Cardinalis à Pontifice missa: nec tamen ulli Legatorum in mentem venit, quamvis Palatia sua militaribus custodijs obseptaverent, ut de violata Legatorum immunitate conqueri auderent.

Anno MDCXLIX. Innocentio X. Pontifice, cùm duo (c) sicarij per hor-

(a) *Marchese de los Velos.*

(b) *Monsig. Vescovo di Lamego.*

(c) *Balli de Valences.*

tos Quirinales totidem nobiles Neapolitanos interemiffent, peractoq; homicidio Oratoris Gallici Palatio fe abdidiffent; immiffi continuò cum militum Centuria fatellites, ingreffique Palatium ficarios ad fupplicium eduxere, Gallico Legato ne verbo quidem aufo repugnare. Denique non tantum ex quàm plurimis exemplis, actisque & Protocollis, ac Tabulariis publicis; fed etiam totius Romæ testimonio certum, notoriumque est, fub Urbani & Innocentij longis Pontificatibus liberum fuisse Iuftitiæ curfum, nulloque immunitatis aut Afyli prætextu impeditum; imò fub ipfius Alexandri VII. initiis, quid hæc Legatorum immunitas & Afylum, feu Franchitiæ effent, Romæ ignoratum est.

Anno MDCLV. Sueciæ Regina ingenti magnificentiâ Romæ excepta, ac omnibus regiis honoribus culta cum Palatium Farnesium, quo postea Galliæ Legati ufq; funt, ad habitandum delegiffet; nunquam de hoc Afylo aut immunitate postulanda cogitavit, quamvis Regina

esset, nec etiam anno 1659. quando Romam reversa est. Licet postea anno 1668. tertio Romam delata, cum videret hanc immunitatem à Legatis prætendi, ipsa quoque eodem jure frui voluerit.

Anno MDCLXIV. Conventio Pisana inter Pontificem Maximum Alexandrum VII. & Regem Christianissimum Ludovicum XIV. inita est, litesq; utrinque compositæ, quæ ob violatam (a) Ducis Crequij Gallici Legati personam insolentiâ Corsicæ militiæ magna Italia mala minabantur, & quamvis ea conventio non admodum læta fuerit Apostolicæ Sedi, in ea tamen maximè, clarèquè eluxit, quantum Galliæ Legati ab ea immunitate, ac jure seu privilegio Asyli abfuerint, quod modò minaciter, impenseque postulatur. Cum enim Gallia Legatus injuriam à Corsis acceptam vehementer amplificaret, eamq; reparari enixissimè peteret, inter alios pacis articulos à Principe Matthia fratre magni Etruriæ Ducis Romam transmissos

etiam

(a) *Duca di Crequi.*

etiam fuit: Ut ad majorem Gallici Legati securitatem, non amplius Apparitoribus seu satellitibus, militibusque licentia permitteretur Farnesiam plateam (in qua Legatiædes) obeundi. Ad quem articulum (uti ex Tabularijs & documentis Statûs secretariæ constat) nomine Pontificis responsum est: Non posse in hanc conditionem nullâ ratione consentiri; curaturum tamen Pontificem tam Gallico Legato quàm ejus palatio, familiæque eam observantiam, cultumque exhiberi, quem in alijs Principum aulis mos sit Legatis præstari. In quem locum Auctor Historiæ super hoc argumento Typis vulgatæ hunc Commentarium scripsit: Platea, areaque Farnesia immunitatem quod attinet; non potuit illa à Pontifice cedi; quid enim id aliud esset, quàm Pontificem Dominium ac Jurisdictionem abdicare, & illius Urbis partis & quàm plurimum locorum, quæ ab alijs Legatis Romæ obtinentur, quasque exemplo Gallici Legati æquè exemptas, immunesque ac Pontifici ab-

fractas omnes Legati velint? (a) Hæc Responsio tam æqua visa est Gallia Legato, ut postulatis abisteret, contentus in colloquio de hac re habito cum Raspono Alexandri Plenipotentiariorum. Ut deinceps curaret Pontifex debitam venerationem Gallia Legatis exhiberi, idque ut fieret, eas cantelas adhiberet, quæ alijs Legatis ac præsertim Nuntijs Apostolicis adhiberi solent. Et in articulo 9. Pisana Compositionis inter Rasponum & Bourlemontium Pontificium, Regiumque Plenipotentiariorum nullâ Franchitiarum Asylivè mentione, ita demùm conventum est: (b) Serio enixeque Pontifex Maximus Ministris suis imperabit, ut Gallia Legatos eâ veneratione ac honore prosequantur, quæ illis debetur, qui tanti Regis, Ecclesieq; Primogeniti, tamque à Summo Pontifice amati, cultique personam sustinent.

Aliquot menses post Pisanam Conventionem
 (a) *Monsig. Rasponi Anno 1663. die 3. Junij. (b) Monsig. Rasponi M. Bourlemont Anno 1664.*

ventionem Dux Crequius Romam repetiit, nihilquè ab eo tentatum (brevis videlicet tempore, quo Romæ hæsit) ut videri posset immunitatem, Asylumquè prætere tam ardentè ab illo priùs expetitum, tamquè ab Alexandro constanter negatum. Patet ergo ex his omnibus, quæ in Pisana Conventione ac etiam post illam contingere, nunquam jus Asyli & Franchitiarum ad principum Legatos pertinuisse; nec enim Gallus inter alias condiciones Pontifici propositas hoc jus peteret, si jam haberet. Ille quoque loquendi modus, quo Crequius usus est, videlicet: *Ut deinceps ad majorem Legatorum securitatem non amplius permittantur Ministri justitiæ Farnesiam plateam percurrere.* His, inquam, verbis apertè Gallus confitetur novi aliquid à se peti, & hæcenus Legatis inconcessum. Ipse quoque Pontifex Alexander, quamvis necessitate adactus durissimis conditionibus annuisset, nec tamen induci potuerit, ut Asylo consentiret, omninò palàm fecit, hoc jus ad Legatos

B 5 non

non pertinere; quî enim Gallis negaret debita & necessaria, qui pejorum metu tam multa concesserat indebita, nec necessaria? sed & Crequius Galliæ Legatus, quando nullam ampliùs Asyli mentionem fecit, acquievitque neganti Pontifici, ac dum Romam reversus est, nullam ampliùs hujus privilegij curam aut desiderium præ se tulit, planè ostendit, illud Legatis non deberi; alioquin si deberetur, nunquam ferret se illo privari, præsertim Rege jam armato, & Pontifice belli avertendi causâ in omnia pronò. Crequio Duci Legatione Gallicâ abeunti Dux (a) Chaulnes successit. Hic equidem aliqua molitus est, quibus hoc jus Asyli vendicare videbatur, sed Pontifice non solùm invito & repugnante, verùm etiam liberrimè omniq; loco ac etiam in vicinia Palatij Farnesij (ubi Chaulnes morabatur) Justitiam, ut postea dicitur, administrante.

Anno MDCLXVII. Clemens IX. Pontificatum adeptus est. Hic mitissimis

(a) *Duca di Chaulnes.*

mis licet moribus, ac in Galliam præsertim indulgentissimis; nunquam tamen passus est à Principum Legatis Asylum aut Franchitias occupari, idque Romæ notorium est: constatq; ex Tabulariis & Protocolis eo tempore scriptis, in Caupona ad Gallum Farnesio palatio vicina (quam Galliæ Legatus de Chaulnes incolebat) in delinquentes animadversum esse. Non ergo sub Clementis IX. Pontificatu hoc jure Asyli & immunitatum Legati gaudebant.

Anno MDCLXX. Clemens X. in Pontificem delectus est, & hoc præsertim tempore abusus Franchitiarum apud Legatos invaluit. Hi enim non contenti hanc immunitatem & Asylum sibi arrogare, eo quoque omnes domesticos, Familiares, Opificesquè potiri volebant, quotquot Legatorum insignia, quamvis ab istorum palatiis remotissimi ædibus suis præferrent. Deinde non tantùm cum Romam primùm inveharentur, sed toto tempore, quo illic morabantur; haud permissum Telonariis accedere,

suoque officio fungi, magno Domesticorum lucro, sed ingenti Camerae Apostolicae damno: & quamvis Pontifex, mansuetudinis Sacerdotalis memor, vi peccatisque abstineret, semper tamen & Romae, & in Principum aulis contra hos abusus declamatum est, adeo, ut nulli legitimae possessioni aut praescriptioni locus esse potuerit, quippe invito semper Domino, & juri, dominioque suo nunquam cedente; non ergo haec praescriptio dici potuit, sed usurpatio, quae nunquam legitimum titulum parit, alioquin & latrocinia defendi possent, & quidquid vi aut potentia a debilibus extorquetur. Crediderim ego, his Legatorum conatibus ansam dedisse simultates, quas cum Cardinali Alterio exercebant ob novum edictum, quo Legati vectigalibus subdebantur; resque eò processit, ut obducta catena tormentis pulvere, plumboque oneratis, auctisque militum excubiis Portae Quirinales observarentur.

Hac,

Hâc, inquam, occasione crediderim, Gallum, Hispanum, Venetum, Casareumq; Legatos (qui in communi causa velut ex condicto, unitimq; agebant) de usurpandis, proferendisquè Asyly cogitasse. En Æram, annumq; natalitium istius tam recentis abusus, & quem tamen Lavardinus tam vetustum de prædicat, ut saltem antiquitate venerabilem reddat. Quanquam ne illo quidem anno dici potest fuisse natus, cum, ut supra monui, nec possessio, nec præscriptio nascatur, quando & quoties Dominus reclamât.

In hoc rerum statu Anno videlicet *MDCLXXVI.* Pontificatum inijt Innocentius IX. Prima hujus Pontificis cura illa fuit, ut corruptelas Asyli profligaret, utque tanto malo suaviùs mederetur, minoriquè dolore, non cum Legatis, sed cum Principibus, qui illos miserant, res peragi cœpta. Istis, quàm ingentia, & quàm multa essent mala, quæ ex hujusmodi immunitatibus provenirent, efficaciter demonstratum, ac præsertim

Christianissimo Regi per Varesium (a) Pontificis Nuntium. Hic enim, ut ex epistolis liquet, quas Romam de hoc argumento dedit, sæpè multumquè cum Pompona, ipsoq; Rege locutus est, evicitquè validissimis rationibus, ut sæpè per Pomponam pollicitus Rex fuerit, se in hac causa non minùs Pontifici, quàm alios Reges gratificaturum, nec inter istos se ultimum fore. Idemq; postea Varesio Nuntio Rex ipse repetiit. Regius quoq; Confessarius Pater la Chaise Varesij rationibus se victum professus est, addiditquè, Patrem Olivam Societatis Generalem, cum sibi de hoc argumento scripssisset, falsum esse: *Recordari se, hunc Immunitatis abusum à paucis annis cepisse.* Hæc Regij Confessarij tam ingenua contestatio tantò pluris esse debuit, quantum ab eo profecta, qui Principis conscientiam moderabatur, & cujus partes erant non monere tantùm, sed etiam vetare, quidquid animam Principis perdere posset. Quis jam non crederet,

(a) *Monsig. Varesi Sig. de Pompona.*

deret, securum esse Pontificem tot Regiis promissis? & tamen mutavit aula; rescriptitque Vareseus, proposuisse Regem Immunitatem tueri, & hanc inter jura reponere Galliaë debita, longisque retrò annis possessa. Creditur hanc mutationem Romæ ab Estreo Duce provenisse, cui non pauca emolumenta à delinquentium patrocinio.

Evenit interea, Apparitorem, qui ex loco haud procul Româ redierat, in platea Farnesia ab Estreo Legato detineri. Id causam Pontifici dedit, regias aures iterùm pulsandi, edicendique Cardinali Rospiglioso, qui pro Estreo postulabat: *Se quidem metu pejorum connivere, nunquam tamen Legatos deinceps admissurum, nisi injustissimo hoc Immunitatum jure decederent.* Effecitque ut dixerat, Barbaro Venetâ legatione abundi Zenus successerat, & Apparitores Justitiæ ab ejusdem Legati familiaribus malè accepti fuerant, cum propè S. Marci palatium observati essent; continuo edictum pependit, quo percussores mortis

tis

tis damnabantur, & spes omnis Legato
adempta visendi Pontificem, sicque Ro-
mâ abscessit, deletumquè ejus loci Asy-
lum, nec alius à Republica suffectus Legati
dignitate.

Anno MDCLXXVII. Edictum Ro-
mæ vulgatum, quo ijs vita & bona adem-
pta, quippe læsæ Majestatis reis, qui ad
hujusmodi Asyla perfugerent. Id postea
edictum *Anno 1680.* repetitum est, sed
multò quàm ante severius.

Anno MDCLXXIX. Cum Romæ
innotuisset Legatum Parisiis venturum;
per Abbatem Laurum (nam Legatus
Varesius jam mortem obierat) Regiis
Ministris Pomponæ videlicet Colberto-
què ærarii Præfecto, ac postea ejus fratri
Colberto Crosii Secretario Statûs nomi-
ne Pontificis insinuatum est, nunquam
ab hoc Legatum admissum iri, qui non
priùs Asylo ac immunitatibus cederet in-
justè occupatis; additæque à Lauro invi-
ctæ rationes, sed nihil in aula promotum.

Anno MDCLXXX. Dux Radzivi-
lius, quanquam Polonici Regni præci-
puus,

puus, Regiusque Cognatus ac Legatus
extraordinarius, & eo comitatu in vectus,
quo principem decebat tot partibus in-
signem, non tantum Asylo cessit, eoque
nunquam ex Regis sui imperio uti voluit,
verum etiam res & impedimenta visita-
ri à publicanis permisit, nullo tamen aut
suo aut Regis dedecore; quis enim dede-
cus dicat, aliena non rapere, & sacrilegio
abstinere?

Anno MDCLXXXIII. disceden-
te Carpio (a) Marchione ad ineundam
Neapolitani Regni Præfecturam, mox
vicum plateamq; Hispanicam & Palatij
viciniam satellites percursarunt, nec ces-
satum novo Hispaniæ Legato Marchio-
ne Cocogliudo: nam non prius hunc
Pontifex pro Legato agnovit, quam pro-
fessus esset, se ex Regis sui imperio Asylo
cessurum.

Anno MDCLXXXVI. Romam ad-
venit Comes de Castelmaine extraordi-
narius Angliæ Regis Legatus, nec alia
optatior

(a) *Marchese del Carpio.*

optatior Legatio, aut majori gaudio Pontificis animum impletura; nam à centum retrò annis nullus ex Britannia Legatus, quippe & rebelli, & persecutrice Pontificis. Jam Rex ipse Romanis genibus adolvebatur, quid posset gratius evenire Pontifici? & tamen maluit hoc etiam gaudio fraudari, quàm aliquid committere indignum Pontificis Majestate ac Justitiæ adversum. Indictum ergo Angliæ Legato, nisi Asylo renuntiaret, recipi à Romano Pontifice non posse. Renuntiavit Legatus, ac etiam res suas observari à publicanis permisit, nullo Regis dedecore, quippe spontè & justa cedentis, cùm nihil aliud à pontifice peteretur, quàm ut Regij Legati Romæ eodem jure, quo in aliis principum aulis haberentur. Planè hac in causa non potuit major esse aut Religio Anglici Regis, aut constantia & rectitudo Romani pontificis. Quid enim Anglus petere non poterat in præmium reductæ Religionis jam centum & ultrà annos Angliâ proscriptæ? aut quid majus vereri

di
a à
nia
cu-
nis
gra-
luit
uid
aje-
um
un-
non
iam
ifit,
è &
fice
mæ
ulis
non
glici
Ro-
glus
ictæ
nos
ve-
reri

teri Pontifex, quàm eum offendi, è cujus manu, arbitrioq; Religio pendebat? & tamen neque istum tam grandis metus, neque illum tam grande meritum ad dexteram, sinistramve permovit. Omnino fateri oportet fuisse hanc actionem magno Rege, Maximoq; pontifice dignam, & parem heroicis illis, antiquisq; facinoribus, quæ tantoperè in historiis decantantur. Non credidit Innocentius lucrum tam grandis Regni totq; animarum DEO probatum iri, si turpi coniventia, ac modis pontifice indignis pararentur: quomodo enim turpia & indigna placere possint tam magno, tam generoso & indolis infinitè nobilis, honestæque? num ergo Omnipotentia Deum defecit, ut Regna animasq; lucrari non possit, veramq; Religionem Anglis persuadere, nisi adulatione & artificii non Deo tantùm, sed quovis honesto senatore indignis? *Agat Pontifex, quæ non decent, ut Deus Angliâ potiatur.* Miserum Deum! si opus habet tam sordidis consiliis, suaq; Majestate indignis! imò
pereat

pereat potiùs Anglia, quàm ut pontifex se ad indecora & inhonesta demittat. Quid faciunt in Coelis tot Legiones Angelorum, si Religio florere non potest nisi humanis flagitiis? Eadem Jobo, quæ Innocentio mens fuit, quando dicebat:

(a) *Nunquid indiget Deus mendacio vestro, ut pro illo loquamini dolos?* Et Apostolo:

(b) *Non sunt facienda mala, ut eveniant bona.* Et quid sanctos & Apostolos loquor?

Ipsi quoq; Ethnici hanc veritatem professi sunt. Simultas Atheniensibus cum Spartanis erat alioquin

foederatis. Athenis in senatu de bello agitatum. Themistocles senatorem petiit,

cui modum in abdito patefaceret hostes profligandi: datus Aristides, cui

arcanam fraudem exposuit, quâ Spartana classis incendi posset. Rediit Aristides

senatu suspenso, ac magnum aliquid præstolante; tunc ille:

Perutile est Republica Themistoclis consilium, sed minimè honestum. Exclamavit senatus:

Quod honestum non est, non potest esse utile. Ita

Cicero

(a) *Job. 13.* (b) *Ad Rom. 3.*

Cicero & Plutarchus narrant. Scio ætatis nostræ politicis hæc axiomata haud probari, quibus videlicet tota fiducia in blandiendi, fallendiq; artibus, nullâ curâ honesti : at ego non Politicis scribo, sed veritati, & huic tandem omnia cedent.

Anno MDCLXXXVI. Dux Estreus Galliæ Legatus repentinâ ferè morte sublatus est, voluitquè Pontifex exequias paratissimè celebrari, eademquè Pompâ, quâ Decanus Cardinalis efferri solet; nec ante cadaver conditum permissum Justitiæ Ministris, ut plateam, viciniamquè Farnesiam obirent. Tantò plaris hæc humanitas Pontificis fuit; quòd cadaver Apostolici Nuntii, quamvis Archiepiscopi, diù Parisiis insepultum jacuit, tanquàm Parochialibus juribus subderetur. Mortuo ergo elatoquè Estreo, jussum Apparitoribus, ut plateam Farnesiam percurrerent, datæque ad Ranuccium Cardinalem Pontificis Legatum literæ, quibus jubebatur Regi factum, rationesquè Pontificis exponere; fecitquè Renuc-

nuc-

nucius eâ facundiâ, momentisque argu-
 mentorum, quæ æquitas causæ mereba-
 tur, sed Rege immoto, & Legato, qui
 immunitatem tueretur, proficisci jussit.
 Estreus quoque Cardinalis, qui eandem
 immunitatem tanquàm Galliæ compro-
 tector ambiebat, Româ excessit, delegit-
 què villam prope Portam S. Pancratii.
 Hæc omnia pontificem impulerè, ut Bul-
 lam tandem vulgaret in ipso pontificatu
 sui limine destinatam, retentamquè, at-
 ab omnibus Cardinalibus, qui Roma
 morabantur, subscriptam, Estreo & Mai-
 dalchino exceptis, qui causas cur sub-
 scribere haud possent, se pontifice coram
 allaturos sponderè. Missa ad omnes
 Legatos exemplaria, jussique principibus
 insinuare. Repetebantur in hoc diploma-
 te superiorum pontificum poenæ, additâ
 Excommunicatione majori ipso facto
 incurrendâ, solique Pontifici reservatâ in
 eos omnes, qui jure Asyli, aut potiri, aut
 uti vellent; cùm enim nemo ampliùs su-
 peresset ex Magnatibus Pontifici subje-
 ctis, qui sibi hoc vendicaret, credidi-

Pontifex, non aliis armis, quàm spiritua-
libus utendum, quibus nemo Christia-
norum exemptus est.

Rege intereà Lucemburgo Parisios re-
verso, non omisit Ranuccius apud Re-
gem, Regiosquè Ministros insistere, ne
Legatum ad pontificem mitterent, nisi ju-
re Asyli abdicato, alioquin nunquam
Romæ pro Legato habitum iri. Idem
Lavardino sæpius repetitum, ac tum
præcipuè, cum profecturus Nuntium A-
postolicum inviseret. Quamvis enim hic
millies testaretur, se ad Pontificem gra-
tissima asserere, ac plena reverentiæ, sem-
per tamen responsum est, nihil isthac
profectura, nisi Asylo absisteret.

Sub initium ergo Septembris Lavar-
dinus lentis itineribus Italiam versùs
profectus est terrestri itinere; & mari fa-
milia, cui ingens Officialium, militum-
què ex Gallica Classe numerus accessit.
Pontifex intellecto Lavardini in Italiam
adventu, denuntiari iterùm jussit Estreo
Cardinali, se nunquam Lavardinum pro
Legato habiturum, si jure Asyli potiri
vellet.

vellet. Sed & omnes Cardinales, prælatique, quotquot Romæ agebant, jussu Pontificis moniti sunt, recordarentur Pontificij Diplomatis, quod ipsi subscripserat, quoque omni societate cum Lavardino arcebantur: quippe qui contra omnium Principum, Gentiumq; jura toties recusatus, vi tamen, & in contemptum Principis Legatum ageret, seque in censuras & anathemata sponte indueret, simulq; juxta Galliæ Conventiones & Concordata iisdem Censuris omnes, qui cum eo agebant, involverit.

Sufficeret historica hæc enarratio, suisque annis distincta ad evertendum, quidquid pro hac immunitate tuenda Lavardinus, alijq; scripserunt. Id verò ut palam fiat, juvat aliqua observare.

Et primò quidem has Immunitates non posse ex jure Legatorum, aut ex Principum, à quibus mittuntur, reverentia proficisci. Vidimus enim eas non à Legatis tantum, sed ab omnibus fere Baronibus, Magnatibus, Cardinalibus,

imò,

imò, ut Boccalinus loquitur, à quovis ferè nobili occupatas esse. Qui ergo dici potest Legatis proprium, quod tam multis commune fuit? Nec potiori titulo Legati quàm alij; omnes enim uno eadamquè modo usurpabant: nec Pontifices omisissent juris, aut privilegij reminisci, si aliquod Legati haberent.

Secundò. Quoties Pontifices in has immunitates edictis pugnabant, nullum unquam (excepto Lavardino) legas repugnâsse, aut jus aliquod prætexuisse; quod manifesto argumento est, nunquàm fuisse à Legatis pro legitimis habitas: quis enim credat ex tot Principum Legatis, suorumquè; jurium, etiam quæ non habent, tenacissimis, ausum neminem esse, non dicam obniti, sed ne conqueri quidem, si illis fiderent? Tacuerunt, quia nulla suppetebat ratio loquendi.

Tertiò. A Julio III. usque ad viventem Pontificem, quoties scintilla aliqua micabat istarum immunitatum, toties edictis pænisquè obstitisse Pontifices; quod solum sufficeret adrumpendæ Præ-

C

scri-

scriptioni; si enim mille annorum spatio nemo me invito & Judicem appellante domum meam præscribere poterit quâ poterit tantam urbis partem quàm amplam Jurisdictionem?

Quartò. Imò non tantùm edictis pontifices contra hujusmodi immunitates pugnârunt, quod, ut dixi, sufficeret, ne præscribi possent, verùm et ipsâ abolitâ, sublataque; idque ex silentio Legatorum constat, quod edictis acquievêre: tum ex publicis documentis & protocollis, in quibus quàm plurimos actus reperire est, administratâ per Apparitores Justitiæ, idem in ijs ipsis locis, quæ modò exempta stantur, Legatis nihil ausis repugnatum ex petrarchæ, Boccacini, patris Societatis Jesu Generalis: imò totius ferè urbis testimonijs, quæ hodie què recordatur, usque ad Clementis pontificatum liberam fuisse Romam turpi, noxiaquè servitute, quam Clemens (sive ob fessam annis ætatem sive ob similtates inter Cardinalem N

poter

potem, Legatosquè alijs ex causis or-
tas) edictis, pœnisquè abstinuerit;
certum tamen est, gravissimè apud prin-
cipes conquestum esse, quod solum suf-
ficeret præscriptioni truncandæ. Sed
nihil æquè hanc veritatem ostendit, ut
Pisana Conventio, in qua, licet Cre-
quius Galliæ Legatus hanc immunita-
tem enixissimè peteret, eamquè novam,
& insolitam esse fateretur; licet Pon-
tifex Alexander temporum acerbitate
durissimas condiciones acciperet; nun-
quàm tamen immunitas impetrari po-
tuit: cessitque Legatus, cum pontifi-
cem obfirmatum videret: nec Romam
postea reversus de hac immunitate ac
Jure Asyli quidquam cogitavit, liberis
Justitiæ Ministris, omnesquè urbis Re-
giones & plateas oberrantibus; non
ergo tunc temporis hoc jure Legati gau-
debant.

Quintò. Denique ex ijs, quæ hacten-
us narrata sunt, palàm est, Innocen-
tium XI. Pontificem Maximum in abo-
lendis Legatorum Asylis summo qui-
dem

dem jure processisse, sed summâ quoque in
 moderatione, ac planè pacatissimâ, in
 Patris potiùs, quàm Principis mo
 Primò nihil cursim & impetu factum, cir
 omnia diù, lenteq; maturata, ac pr
 undecim annorum spatio discussa, qua
 Bulla ederetur. Deinde nihil con
 Legatos à Pontifice decretum, imò om
 honore observati, preces tantùm na
 querelæ in aulis Principum ac Pari
 porrectæ, idquè toties, tamquè effi
 citer, ut faterentur Ministri, justa
 stulari, & Rex ipse omnia promittere
 Utquè suaviùs minorique pudore
 lia invitaretur, præmissa aliorum
 cipum exempla, Poloniæ videlicet
 Angliæ, Hispaniæquè, Alyslo cedent
 tium: nihil quoq; Romæ immutatu
 dum Legati viverent, sed expectatu
 dum vitâ aut saltem Legatione
 rent; ipsi quoq; Estreo, quamvis
 functo tanta reverentia est habita
 ante exequias nihil in Palatium,
 niamq; Farnesiam Apparitoribus
 eret. Ipse Lavardinus, quamvis
 in

quoque inusitatoquè exemplo Romam militariter
invectus, ac Pugnatori potiùs, quàm
Legato similis, ædesq; Farnesias, ac vi-
cinam regionem armatis, excubiis, cir-
citoribus, pulvere plumbo, granatisq;
ac omni apparatu militari impleffet,
perinde ac si castrum non Palatium oc-
cupasset, in eaque urbis parte Domi-
natum ambiret Pontifice excluso; hæc
omnia, quæ non dico nullus Princi-
pum, sed nec ullus Civium domi suæ
pateretur, Pontifex tamen placidissi-
mè tulit, non arma, non Principum
vicinorum foedera, non pœnas oppo-
suit, innocentiam tantum suam & justitiam
idelicet nixus. Quæro, an à Pontificis, alio-
rumquè Principum Legatis Galliarum Rex
hæc fieri Parisiis pateretur? passus est
tamen Innocentius. Quid potuit am-
plius? Nam Censuras quod attinet,
non illas Pontifex in Lavardinum
vibravit, sed Lavardinus se ultrò in
illas induit. Quæ culpa Venatoris,
si jaculum in feras destinatum tu-
vis spontè incurras? nec enim Innocentio

animus fuit, cùm sub pœna Excommunicationis Asylum prohibuit, ut Lavariscardinus eam incideret, sed ut vitaret; non ergò noluit vitare, sed potiùs incidere, de non Innocentius accusari, sed Lavariscardinus debet; nam ut benè observavit Augustin⁹: *Non vult ferire, qui dicit car*

Hactenus ordine Historico exposuimus originem, progressumquè Asylum, quæ à Gallico Legato tantâ contentione expetuntur; superest, ut ostendamus, quas ob causas Innocentius XI. abolita ea voluerit; multæ enim gravissimæquè pontificis animum urgebant, ac tantæ rei pares.

III. *Primò* infiniti abusus, qui huiusmodi immunitati miscebantur. Nulla ferè urbs populo sacro, profanoquè ac profertim externo frequentior: par populo delinquendi licentia multitudine exemplis protecta, sed præsertim facilitate impunitatis, sparsis totâ urbibus Asylis; nullum enim crimen, cui non continuò Palatium aliquod, imò vicinipateret; hîc secura flagitia, imò Prin-